

Національний університет біоресурсів і природокористування України
Економічний факультет

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор НУБіП України
професор, академік НААН

Ібатуллін І.І.

«18» 06 2020р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні вченої ради
економічного факультету
протокол № 10 від «18» 06 2020 р.
д.е.н., професор А.Д.Діброва

на засіданні кафедри банківської справи
та страхування
протокол № 11 від «14» 05 2020 р.
Завідувач кафедри банківської справи
та страхування
д.е.н., професор Худолій Л.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ

(назва навчальної дисципліни)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва напрямку підготовки)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва спеціальності)

(назва спеціалізації)

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ третій (освітньо-науковий) рівень

КАФЕДРА БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

РОЗРОБНИКИ: д.е.н, проф., зав.кафедрою банківської справи
та страхування **Худолій Любов Михайлівна,**

к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи та страхування
Мамчур Руслана Миколаївна

1. Опис навчальної дисципліни
Управління страховими ризиками

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній рівень		
Галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u>	
Освітньо-науковий рівень	Третій	
Освітній ступінь	Доктор філософії	
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування	
Освітньо-наукова програма	Фінанси, банківська справа та страхування	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова (за вибором пошукувача)	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	2
Лекційні заняття	20 год	20 год
Практичні, семінарські заняття	20 год	20 год
Лабораторні заняття	- год	- год
Самостійна робота	110 год	110 год
Індивідуальні завдання	- год	- год
Кількість тижневих годин аудиторних	4 год	4 год
Кількість тижневих годин самостійної роботи	11 год	11 год

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Управління страховими ризиками» передбачає оволодіння професійними знаннями щодо проведення досліджень природи і видів ризиків, практичне застосування інструментарію з оцінки рівня ризику та прийняття ефективних рішень щодо страхування ризиків. В результаті вивчення дисципліни «Управління страховими ризиками» аспіранти набудуть теоретичні знання та практичні навички щодо виявлення та дослідження ступеню впливу ризиків на людину, підприємницьку діяльність, навколишнє середовище та суспільство; щодо алгоритму управління ризиками; визначення потреб суб'єктів ринку у розподілі ризиків та можливостей їх задоволення різними страховими продуктами, формування та реалізації цінової політики при переданні ризиків.

Метою дисципліни « Управління страховими ризиками » є отримання аспірантами базових знань та практичних навичок з управління страховими ризиками.

Предметом дисципліни « Управління страховими ризиками » є методи управління страховими ризиками на різних рівнях: держава, суб'єкт господарювання, фізична особа.

Основними завданнями дисципліни « Управління страховими ризиками » є визначення рівня, особливостей вимірювання та оцінки ризиків, а також методів управління різними видами ризиків з метою створення дієвої системи захисту інтересів громадян, підприємців та держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен

знати:

- методи уникнення ризиків;
- особливості диверсифікації ризиків;
- методи зниження негативних наслідків ризиків;
- специфіку економічних ризиків;
- особливості та місце інвестиційного ризику у підприємницькому середовищі та у сфері споживання;
- специфіку підприємницьких ризиків;
- особливості фінансових ризиків;
- умови виникнення валютних ризиків;
- умови виникнення експортних ризиків;
- особливості ризиків порушення умов договору;
- особливості ризику падіння попиту, ризику зниження прибутковості та ризику реалізації продукції; специфіку ризиків менеджменту.

вміти:

- визначити ймовірність настання ризику;
- виявити та оцінити страховий ризик;
- кількісно виміряти рівень ризику;
- визначити межі прийнятності ризику;
- провести варіаційний аналіз ризику;

- використовувати методи вимірювання ризиків (метод аналогій, моделювання та методи математичної статистики);
- прогнозувати з максимальним ступенем імовірності ту чи іншу подію в майбутньому
- розробляти стратегію протидії ризику і визначати необхідні методи протидії ризикам (заставні операції і гарантування, диверсифікація, страхування, лімітування, розподіл ризиків).

Дисципліна «Управління страховими ризиками» забезпечує компетенції освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів третього (освітньо - наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»: загальні компетентності – здатність ініціювати і розробляти інноваційні проекти та управляти ними; здатність спілкуватися з колегами у науково-професійному середовищі як на національному рівні так і міжнародному; фахові компетентності – здатність до критичного аналізу наукового доробку та формування наукового світогляду у сфері досліджень фінансів, банківської справи та страхування; здатність до постановки та вирішення наукових задач та проблем у галузі фінансів, банківської справи та страхування; здатність до здійснення наукових досліджень та отримання наукових результатів, що формують нові знання для розв’язання актуальних проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування; здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку в сфері фінансів, банківської справи та страхування; здатність обґрунтовувати вибір методів і методик аналізу економічних процесів для досягнення мети дослідження; здатність розв’язувати комплексні проблеми в галузі фінансів, банківської справи та страхування; здатність впроваджувати результати власних досліджень в сфері фінансів, банківської справи та страхування; здатність до самовдосконалення та саморозвитку у професійній сфері, відповідальності за навчання інших при здійсненні науково-педагогічної діяльності та наукових досліджень в галузі фінансів, банківської справи та страхування; здатність використовувати методи дослідження процесів, що відбуваються в економіці, фінансових системах та реалізації комплексу заходів щодо підтримки та розвитку сфери фінансів, банківської справи та страхування.

Міждисциплінарні зв’язки (місце у структурно-логічній схемі вивчення дисциплін освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа та страхування» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»). Навчальна дисципліна «Управління страховими ризиками» є вибірковою дисципліною (за вибором здобувача) та розглядає питання, суміжні з проблематикою інших дисциплін освітньо-наукової програми, таких як :«Філософія науки», «Мікро- та макроекономіка-2», «Економетрика і моделювання економічних процесів», «Фінансові ринки та інститути», «Аграрна політика в умовах глобалізації»

економіки» та ін.). Оскільки курс носить комплексний характер, тобто базується на системному підході, логіці, методології наукового дослідження проблем, загальній психології, то отримані знання та навички з відповідних дисциплін сформують повною мірою компетентність здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та забезпечать здатність особи розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових знань та/або професійної практики.

Основними організаційними формами вивчення дисципліни «Управління страховими ризиками» є: лекції, практичні заняття, самостійна робота та контрольні заходи – співбесіди, тестування, поточні модульні контролі, іспит.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння аспірантами навчального матеріалу в позааудиторний час. Вона передбачає опрацювання монографій статей, тез, підручників, навчальних посібників, вивчення законодавчих та інших нормативно-правових актів, статистичної та відомчої звітності.

Іспит є *підсумковою формою контролю* ступеню засвоєння знань і формування вмінь, передбачених внаслідок вивчення дисципліни.

3. Програма та структура навчальної дисципліни « Управління страховими ризиками »
Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Сутність, особливості та методи управління страховими ризиками						
Тема 1. Сутність управління ризиками	14	2	2	-	-	10
Тема 2. Особливості управління ризиками на різних рівнях	16	2	2	-	-	12
Тема 3. Методи вимірювання та протидії ризикам	17	2	2	-	-	13
Тема 4. Страхування як метод управління ризиком	14	2	2	-	-	10
Тема 5. Класифікація страхування за видами страхової діяльності	14	2	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	75	10	10	-	-	55
Змістовий модуль 2. Управління особистими, майновими, інвестиційними, кредитними ризиками та ризиками відповідальності						
Тема 6. Управління особистими ризиками	15	2	2	-	-	11
Тема 7. Управління майновими ризиками	15	2	2	-	-	11
Тема 8. Управління інвестиційними ризиками	15	2	2	-	-	11
Тема 9. Управління кредитними ризиками	15	2	2	-	-	11
Тема 10. Страхування ризиків відповідальності і ризику неплатоспроможності суб'єктів господарювання	15	2	2	-	-	11
Разом за змістовим модулем 2	75	10	10	-	-	55
Усього годин	150	20	20	-	-	110

4. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Сутність управління ризиками	2	2
2.	Особливості управління ризиками на різних рівнях	2	2
3.	Методи вимірювання та протидії ризикам	2	2

4.	Страховання як метод управління ризиком	2	2
5	Класифікація страхування за видами страхової діяльності	2	2
6	Управління особистими ризиками	2	2
7.	Управління майновими ризиками	2	2
8.	Управління інвестиційними ризиками	2	2
9.	Управління кредитними ризиками	2	2
10.	Страховання ризиків відповідальності і ризику неплатоспроможності суб'єктів господарювання	2	2
	Разом	20	20

5. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Сутність управління ризиками	10	10
2.	Особливості управління ризиками на різних рівнях	12	12
3.	Методи вимірювання та протидії ризикам	13	13
4.	Страховання як метод управління ризиком	10	10
5.	Класифікація страхування за видами страхової діяльності	10	10
6	Управління особистими ризиками	11	11
7	Управління майновими ризиками	11	11
8	Управління інвестиційними ризиками	11	11
9	Управління кредитними ризиками	11	11
10	Страховання ризиків відповідальності і ризику неплатоспроможності суб'єктів господарювання	11	11
	Разом	110	110

6. Анотація тем навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Сутність, особливості та методи управління страховими ризиками

Тема 1. Сутність управління ризиками

Необхідність страхового захисту від ризикових обставин. Сутність ризику. Поняття та призначення класифікації ризиків. Критерії класифікації ризиків. Однорідність ризиків. Основні принципи управління ризиком. Етапи та методи управління ризиками.

Питання для самопідготовки за темою 1.

1. Як розуміється категорія «ризик» різними науковцями?
2. Дайте визначення сутності ризику.
3. Наведіть ознаки класифікації ризиків і їх види.
4. Назвіть і обґрунтуйте принципи управління ризиками
5. Визначте методи управління ризиками.
6. Наскільки ефективними ви вважаєте ці методи управління ризиками?

Тема 2. Особливості управління ризиками на різних рівнях (держава, суб'єкт господарювання, фізична особа).

Особливості управління ризиком на рівні держави, механізми впливу держави на управління ризиком юридичних і фізичних осіб. Особливості управління ризиком на рівні підприємства. Особливості управління ризиком на рівні фізичних осіб. Аутсорсинг управління ризиком.

Питання для самопідготовки за темою 2.

1. Що вами розуміється під управлінням ризиками?
2. Специфіка управління ризиками на рівні держави
3. Особливості управління ризиками на рівні юридичних осіб.
4. Ризики аграрного виробництва і особливості управління ними.
5. Управління ризиками промислових підприємств, що працюють з експортно-імпортними поставками.
6. Особливості управління ризиками фізичних осіб.
7. У чому сутність аутсорсингу?

Тема 3. Методи вимірювання та протидії ризикам

Сутність та особливості використання основних методів вимірювання ризиків (метод аналогій, моделювання та методи математичної статистики). Особливості визначення необхідних методів протидії ризикам (заставні операції і гарантування, диверсифікація, страхування, лімітування, розподіл ризиків).

Питання для самопідготовки за темою 3.

1. Класифікуйте основні методи вимірювання ризиків
2. У чому полягає сутність методу аналогій і яким чином він може використовуватися у страхуванні для вимірювання ризиків?
3. Яким чином можуть бути використані методи моделювання при вимірюванні ризиків?
4. Наведіть методи математичної статистики, які можуть використовуватися для виміру ризиків.
5. Класифікуйте методи протидії ризикам.
6. У чому різниця заставних операцій і гарантування. Яким цілям вони слугують?

7. У чому сутність диверсифікації ризиків?
8. Специфіка страхування як методу захисту від ризиків?
9. Особливості лімітування і сфери його застосування.
10. Розподіл ризиків як метод захисту від них.

Тема 4. Страхування як метод управління ризиком.

Сутність страхування як одного з найважливіших методів управління ризиком. Етапи прийняття рішення про використання страхування. Економічна роль страхування. Обмеження щодо використання страхування як методу управління ризиком. Переваги та недоліки страхування як методу управління ризиком.

Питання для самопідготовки за темою 4.

1. У чому полягає роль страхування як одного з найважливіших методів управління ризиком.
2. Назвіть етапи прийняття рішення про використання страхування для захисту від ризиків
3. Економічна роль страхування і можливі обмеження для його використання у процесі управління ризиками.
4. Назвіть переваги і недоліки страхування як методу управління ризиками
Продемонструйте це на прикладах

Тема 5. Класифікація страхування за видами страхової діяльності

Класифікація за видами страхової діяльності. Ознаки класифікації видів страхування. Класифікація видів страхування в Європі та світі.

Питання для самопідготовки за темою 5.

1. Класифікуйте страхову діяльність за її видами
2. Найбільш розповсюджені ознаки класифікації страхування.
Чим вони обумовлені?
3. Чи є відмінності у класифікаціях видів страхування у світовій практиці та в Україні? Чим вони обумовлені?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Управління особистими, майновими, інвестиційними, кредитними та ризиками відповідальності

Тема 6. Управління особистими ризиками

Особливості страхування особистих ризиків. Особисте страхування як чинник соціальної стабільності суспільства. Критерії класифікації продуктів особистого страхування. Обов'язкове особисте страхування та його особливості. Добровільне особисте страхування та його особливості. Андеррайтинг особистого страхування. Оподаткування особистого страхування в Україні.

Питання для самопідготовки за темою 6.

- 1. У чому полягає специфіка страхування особових ризиків?*
- 2. Чому особисте страхування можна вважати важливим чинником соціальної стабільності суспільства?*
- 3. За якими критеріями доцільно класифікувати продукти особистого страхування ?*
- 4. Особливості обов'язкового особистого страхування в Україні.*
- 5. У чому полягає сутність добровільного особистого страхування, його продукти.*
- 6. Андеррайтинг особистого страхування.*
- 7. Визначте, які є особливості оподаткування особистого страхування в Україні, порівняйте з ін. країнами.*

Тема 7. Управління майновими ризиками

Особливості страхування майнових ризиків. Визначення тарифів. Страхування майна юридичних осіб на випадок вогню, стихійного лиха та крадіжки. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств. Страхування технічних ризиків. Страхування транспортних засобів та вантажів. Страхування наземного транспорту. Страхування майна громадян. Страхування будівель. Страхування тварин. Страхування домашнього майна.

Питання для самопідготовки за темою 7.

- 1. У чому полягає специфіка страхування майнових ризиків?*
- 2. Порядок визначення тарифів на послуги з майнового страхування.*
- 3. Порядок страхування майна на випадок пожежу, стихійного лиха чи крадіжок.*
- 4. У чому полягають особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств?*
- 5. Система страхування природно-кліматичних ризиків у рослинництві.*
- 6. Стан і методи страхування сільськогосподарських культур в Україні.*
- 7. Альтернативи страхування природно-кліматичних ризиків у рослинництві.*
- 8. Специфіка страхування технічних ризиків. Страхування технічних засобів і вантажів*
- 9. Особливості страхування майна громадян.*

Тема 8. Управління інвестиційними ризиками

Загальні закономірності управління інвестиційними проектами. Критерії оцінки інвестиційного проекту. Методи оцінки інвестиційних ризиків. Оцінка економічної ефективності страхування інвестиційних ризиків. Практика

страхування інвестиційних ризиків. Страхування від політичних ризиків. Страхування інвестицій від комерційних і фінансових ризиків.

Питання для самопідготовки за темою 8

1. *Що таке інвестиційний проект і які критерії оцінки його ефективності?*
2. *Інвестиційні ризики і методи їх оцінки*
3. *Яким чином оцінюється ефективність страхування інвестиційних ризиків?*
4. *Існуючі практики страхування інвестиційних ризиків*

Тема 9. Управління кредитними ризиками

Сутність кредитного ризику. Причини виникнення кредитного ризику. Банківська кредитна політика та ризик. Кількісна оцінка кредитного ризику. Система кількісних показників ступеня кредитного ризику. Метод фінансових коефіцієнтів. Статистичні методи оцінки ступеня кредитного ризику. Експертні методи оцінки кредитного ризику. Аналіз, методи зниження та моделювання кредитного ризику.

Питання для самопідготовки за темою 9

1. *Визначити сутність кредитного ризику і фактори впливу на нього.*
2. *Методи оцінки кредитного ризику і його показники.*
3. *Метод фінансових коефіцієнтів*
4. *Показати статистичні методи оцінки ступеню кредитного ризику.*
5. *Специфіка експертного оцінювання кредитного ризику.*
6. *Моделювання кредитного ризику.*
7. *Методи захисту від кредитних ризиків у банках*

Тема 10. Страхування ризиків відповідальності та ризиків неплатоспроможності суб'єктів господарювання

Особливості страхування ризиків відповідальності. Страхування відповідальності роботодавців. Страхування відповідальності виробника за якість продукції. Страхування ризиків порушення умов договору. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за екологічне забруднення. Сутність ризику неплатоспроможності. Характеристика джерел ризику неплатоспроможності. Аналіз ризику неплатоспроможності підприємства. Методи оцінки ризику неплатоспроможності суб'єктів господарювання (експертні оцінки, коефіцієнтний аналіз, зарубіжні методики). Управління ризиком неплатоспроможності.

Питання для самопідготовки за темою 10.

1. *Визначте особливості страхування ризиків відповідальності.*
2. *Наведіть класифікацію послуг зі страхування відповідальності.*

3. У чому полягає специфіка страхування відповідальності роботодавців?
4. Страхування відповідальності виробника за якість продукції.
5. Страхування професійної відповідальності.
6. Специфіка страхування відповідальності за екологічне забруднення.
7. У чому сутність управління ризиком неплатоспроможності?

7. Індивідуальна робота

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії денної, заочної форми навчання спеціальності «Фінанси, гроші та кредит» з дисципліни «Управління страховими ризиками» виконують відповідно до навчального плану.

Метою виконання індивідуального завдання є закріплення і систематизація отриманих знань у процесі самостійної підготовки у міжсесійний період.

Правильна організація роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії має важливе значення для успішного виконання ним навчального плану.

Аспірант повинен:

- прослухати курс лекцій, вивчити теоретичний матеріал;
- ознайомитися з нормативно-правовою базою, науково-монографічною літературою, підручниками, посібниками, які рекомендовані до опанування, вивчити практику управління страховими ризиками;
- виконати у міжсесійний період отримане індивідуальне завдання і подати його у встановлений термін для перевірки викладачу.

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань містять теоретичні питання, які включають всі теми відповідно до розробленої програми дисципліни, а також практичне завдання (варіант певної управлінської ситуації або завдання).

Варіанти теоретичних і практичних завдань задаються викладачем. Індивідуальний характер завдання для кожного аспіранта забезпечується різними комбінаціями практичних завдань.

Для висвітлення теоретичних завдань аспіранти повинні використовувати правові документи, методично-інструктивні матеріали, науково-монографічну літературу, офіційні статистичні дані, аналітичну інформацію органів управління, міжнародних експертів тощо.

Виконання здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії індивідуального завдання передбачає застосування методик розрахунку показників, їх детальні цифрові обчислення з текстовими поясненнями і висновками; підготовку на основі проведених розрахунків аналітичних записок та науково-обґрунтованих проектів управлінських рішень щодо вирішення певних управлінських ситуацій.

Оформлення індивідуальних завдань здійснюється відповідно до вимог вищої школи, а результати виконання поданого на перевірку індивідуального

завдання відображаються записом «зараховано» або «не зараховано».

8. *Форми контролю*

У процесі викладання предмету «Управління страховими ризиками» використовується три види контролю: поточний, модульний і підсумковий.

Поточний контроль включає в себе:

- опитування (о) – така форма контролю проводиться регулярно на вибірковій основі з метою виявлення вміння аспірантами оперувати матеріалом, викладеним викладачем, відповідати на додаткові запитання;

- тестування (т) – така форма контролю проводиться регулярно на вибірковій основі і дозволяє перевірити підготовку аспірантів до кожного заняття;

- розв'язування задач (рз) – така форма контролю проводиться на окремих заняттях і дозволяє перевірити знання основних положень заданої теми і вміння використати їх для практичних цілей, сформулювати логічне мислення аспірантів;

- індивідуальні завдання (із) – така форма контролю проводиться з метою формування вмінь і навичок практичного спрямування у аспірантів, формування сучасного мислення, вміння приймати відповідальні та ефективні рішення, використовувати засвоєний матеріал при виконанні свого дисертаційного дослідження;

- самостійна робота (ср) – така форма контролю дозволяє виявити вміння аспіранта чітко, логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння працювати самостійно;

- контрольна робота (кр) – така форма контролю проводиться з метою отримання загального уявлення про достатність взаємозв'язку «викладач-аспірант» з даної дисципліни, а також контролю та поточної успішності.

Модульний контроль здійснюється під час виконання контрольної роботи, яка проводиться у формі тестів, і передбачає рейтингову оцінку знань, умінь і навичок аспірантів за окремими змістовими модулями та їх елементами.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену при умові проходження аспірантом усіх етапів поточного і модульного контролю.

9. *Розподіл балів, які отримують аспіранти*

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи R_{HP}	Підсумкова атестація (екзамен)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2			
0-100	0-100	0-70	0-30	0-100

Шкала оцінювання: національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
--	-------------------------------

90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

**10. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань
аспірантами**

1. Ризик як об'єктивна економічна категорія.
2. Класифікація ризиків за якісними і кількісними критеріями.
3. Фінансові ризики в системі комерційних ризиків. Загальна характеристика.
4. Сутність і зміст ризик-менеджменту.
5. Організація ризик-менеджменту.
6. Характеристика основних методів ризик-менеджменту.
7. Місце страхування в системі ризик-менеджменту.
8. Доведіть, що страхування є одним із засобів захисту від негативних наслідків природного та антропогенного характеру.
9. Охарактеризуйте розвиток страхування і доведіть необхідність виникнення та поширення різних його видів.
10. Доведіть необхідність класифікації страхування.
11. Порівняйте загальну класифікацію страхування, яку використовують в Україні та світовій практиці.
12. У яких сферах мають найбільший прояв негативні наслідки ризику.
13. Доведіть, що економічне зростання держави неможливе без розвитку страхового ринку.
14. Характеристика чистих і спекулятивних ризиків.
15. Функції ризик-менеджменту.
16. Переваги страхування як методу управління ризиками.
17. Самострахування. Розробка програми страхування підприємств.
18. Статистичні методи управління ризиками.
19. Фінансово-договірні методи управління ризиками.
20. Стратегія управління ризиками.
21. Ризик страхової компанії.
22. Особливості процесу оцінки ризику страхової компанії.
23. Напрями вдосконалення управління прийнятими на страхування ризиками.
24. Практичне застосування ризик-менеджменту в страхуванні.
25. Якісна та кількісна оцінка ризику.
26. Метод математичної статистики.
27. Метод експертних оцінок.
28. Метод доцільності витрат.
29. Інтегральна оцінка ризику.
30. Рейтинг економічного ризику.
31. Суть політико-економічного ризику (ризик країни) та міжнародного ризику.

32. Методи управління ризиком країни.
33. Формування рейтингу політичного ризику.
34. Оцінка економічної ефективності страхування інвестиційних ризиків.
35. Оцінка ефективності страхування політичних ризиків.
36. Управління інвестиційними ризиками.
37. Аналіз ризику неплатоспроможності підприємства.
38. Аналіз, методи зниження та моделювання кредитного ризику.
39. Джерела та структура кредитного ризику.
40. Контролінг та система кількісних оцінок кредитного ризику. Управління кредитним ризиком на рівні позики та на рівні кредитного портфеля.
41. Методи зниження кредитного ризику. Гарантія (порука). Страхування. Застава.
42. Перспективи страхування іпотечних кредитів в Україні.
43. Методика управління фінансовими ризиками комерційного банку на макро-і мікрорівнях.
44. Моніторинг та контролінг фінансових ризиків банку.
45. Економічна сутність процесу хеджування банківських ризиків.

11. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Базилевич В. Д., Філонюк О. Ф., Базилевич К. С., Пікус Р. В. та ін. Страхування: Підручник. – К.: Знання, 2008. – 1019с.
2. 5 Александрова М. М. Страхування: навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2015. – 208 с.
3. Безугла В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. П. Соціальне страхування. К.: Центр учбової літератури, 2011. – 208 с.
4. Вовчак О. Д. Страхова справа: Підручник. – К.: Знання, 2011. – 390 с.
5. Говорушко Т. А. Страхові послуги. Підручник. – К.: Центр учбової літератури. – 2011. – 376 с.
6. Івченко І.Ю.Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій. Навч.посібник.-К.:Центр учбової літератури, 2007.-344 с.
7. Ковальчук Т. Т., Ковальчук Н. П. Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації. К.: Знання, 2012.- 301с.
8. Мамчур Р. М. Страхування: навчальний посібник– К. : ЦП "Компринт", 2016. – 172 с.
9. Мамчур Р. М. Страхові послуги: навчальний посібник– К. : ЦП "Компринт", 2015. – 178 с.
10. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками: Підручник. – К.: Знання, 2010. – 560 с.
11. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.

12. Плиса В. Й. Страхування: Навч. посіб. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 392 с.
13. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія і практика. Навчальний посібник. К.: ІВЦ. Вид-во Політехніка, 2004.-200с.

Додаткова

14. Закон України «Про страхування» № 85/96 ВР від 07.03.1996р
15. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві. Монографія. К.: КНЕУ, 2004.-480с
16. Силантьєв С.О. Міжнародна практика використання похідних фінансових інструментів: монографія. – К.: КНЕУ, 2017. - 399 с.
17. Горго І.О. Ризики як ключовий об'єкт управлінської діяльності сільськогосподарських підприємств. Науковий вісник Національного аграрного університету біоресурсів і природокористування України. Серія "Економіка, аграрний менеджмент, бізнес". 2018. №284. С.288-298.
18. Безштанько Д.В. Управління операційним ризиком банку в умовах фінансової кризи // Економіка ринкових відносин. -2010.-2010.-№5.-С.245-249.
19. Безштанько Д.В. Шляхи мінімізації операційного ризику банку // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.-2012.-№2(94).-С. 45-55
20. Ястремський О.Я. Моделювання економічного ризику. - К.: Либідь, 1992.- 176 с.

Інформаційні ресурси органів влади та управління, наукових установ, бібліотек

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : www.zakon.rada.gov.ua
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL : www.kmu.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства освіти та науки України. URL : <http://mon.gov.ua>
4. Електронна бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України. URL : <https://nubip.edu.ua/node/17325>
5. Наукова бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України. URL : <https://nubip.edu.ua/structure/library>
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua>
7. uainsur.com
8. prostrah.com
9. uk.wikipedia.org
10. www.vuzlib.org